

Mycetoporus montanus LUZE, 1901 (Coleoptera: Staphylinidae:
Tachyporinae) w Polsce!

Mycetoporus montanus LUZE 1901 (Coleoptera: Staphylinidae:
Tachyporinae) in Poland!

Andrzej SZUJECKI

Katedra Ochrony Lasu i Ekologii Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie,
ul. Nowoursynowska 159, 02-771 Warszawa; e-mail: aszu@aster.pl

ABSTRACT: *Mycetoporus montanus* LUZE 1901 has been reported for the first time to occur in Poland. Three specimens of this species have been collected in the Białowieża Primeval Forest, north-eastern Poland.

KEY WORDS: Coleoptera, Staphylinidae, *Mycetoporus*, Poland, holarctic, boreoalpine, distribution, alder association.

W czasie zespołowych badań zgrupowań kusakowatych Puszczy Białowieżskiej prowadzonych w latach 1998–2000 przez Katedrę Ochrony Lasu i Ekologii SGGW zostały zebrane 2 okazy nieznanego mi gatunku z rodzaju *Mycetoporus* MANN., które nie zostały uwzględnione w raporcie końcowym (SZUJECKI red. 2001). Po ukazaniu się rozprawy obejmującej redeskrpcję i synonimikę *Mycetoporus montanus* LUZE 1901 (SCHÜLKE 2003) można było przypuszczać, że wymienione okazy należą do tego właśnie gatunku. Ponieważ jednak pod względem pewnych cech, jak metalicznie niebieski połysk czarnych fragmentów pokryw, niewyraźna mikrorzeźba przedplecza, obecność skrzydeł lotnych, o których nie było wzmianki w pracy LOHSEGO (1964), bądź u SCHÜLKE (2003) oraz z uwagi na małe prawdopodobieństwo

występowania *Mycetoporus montanus* w tej części Europy zwróciłem się do dr M. SCHÜLKE (Berlin), który głównie na podstawie budowy aparatu kopulacyjnego jednoznacznie stwierdził, że obydwie okazy (samiec i samica) należą do omawianego tu gatunku. Zachęciło to do przeglądu przechowywanych w alkoholu, a nie opracowanych materiałów kusakowatych zebranych w Puszczy Białowieskiej przy okazji badania Ichneumonidae przez J. SAWONIEWICZA, co doprowadziło do odnalezienia trzeciego okazu *Mycetoporus montanus*. Wszystkie okazy zostały zebrane w maju–czerwcu 1999: 2 z nich w zespole olsu jesionowego *Circaeo-Alnetum* w Białowieskim Parku Narodowym (oddz. 314D, metoda biocenometru stożkowego, leg. A. BYK) i w Nadleśnictwie Hajnówka, Leśnictwo Topiło (metoda pułapek ekranowo-przegrodowych, leg. J. SAWONIEWICZ), jeden w olsie typowym *Carici elongatae-Alnetum* w Białowieskim Parku Narodowym (oddz. 345C, metoda pułapki STN-Barbera, leg. T. MOKRZYCKI).

Holotyp *Mycetoporus montanus* pochodzi z Alp austriackich (Koralpe). Gatunek ten był jednak po raz pierwszy opisany pod nazwą *Mycetoporus ruficollis* MÄKLIN, 1847 z Finlandii, następnie jako *Mycetoporus heeri* LUZE, 1901 ze wschodniej Syberii i wreszcie pod nazwą *Mycetoporus rugosus* HATCH, 1957 z Kanady (Kolumbia Brytyjska).

Aktualną synonimikę gatunku ustanowił i uzasadnił SCHÜLKE (2003). *Mycetoporus montanus* znany jest obecnie z Alp austriackich i szwajcarskich, Finlandii, Norwegii, Szwecji, środkowej (okolice Samary) i północnej, europejskiej części Rosji, Kaukazu, Syberii, rosyjskiego Dalekiego Wschodu, Mongolii, oraz Kanady i USA (SMETANA 2004; SCHÜLKE 2003). Na tak dużym areale występowania wykazuje dość znaczną zmienność osobniczą, szczególnie w ubarwieniu i mikrorzeźbie ciała.

Puszcza Białowieska jest pierwszym pewnym stanowiskiem między dysjunktywnym borealno-alpejskim arealem *Mycetoporus montanus* w Europie, a nadto uwiarygodnia informacje na etykietkach 2 okazów w zbiorach niemieckich znalezionych w Harz-Thale i w Brandenburgii, (SCHÜLKE 2011–wiadomość ustna), co poprzednio bezdyskusyjnie poddawano w wątpliwość (HORION 1967; SCHÜLKE 2003) (Ryc.).

Ponadto z większym prawdopodobieństwem można oceniać możliwość występowania w północno-wschodniej Polsce *Eucnecosum tenue* LE CONTE, 1863, gatunku o prawie identycznym rozmieszczeniu geograficznym, błędnie wykazywanego z Polski przez ŁOMNICKIEGO (1913) i SZUJECKIEGO (2009).

Ryc. Występowanie *Mycetoporus montanus* LUZE 1901 w Puszczy Białowieżkiej (zaznaczono krzyżykiem) na tle rozmieszczenia w Europie (kółka i kwadraty) (według SCHÜLKE 2003, uzupełnione).

Fig. The range of *Mycetoporus montanus* LUZE 1901 in Białowieża Primeval Forest (marked with a cross) in comparison with the range in Europe (circles and squares) (after SCHÜLKE 2003, revised)

SUMMARY

Three specimens of *Mycetoporus montanus* LUZE, 1901 have been collected by various sampling techniques in the Białowieża Primaval Forest (north-eastern Poland). All specimens were found in associations of alder wood (*Carici elongatae-Alnetum* and *Circaeo-Alnetum*) in the spring 1999. *Mycetoporus montanus* is widely distributed in the north Holarctic Region, and is also known from the Alps (Koralpe) and Caucasus. Białowieża PF is the first true locality of the mentioned species in European lowland over Boreo-Alpine disjunction.

PIŚMIENNICTWO

- HORION A. 1967: Faunistik der mitteleuropäischen Käfer Band XI: Staphylinidae, 3. Teil: Habrocerinae bis Aleocharinae (Ohne Subtribus Athetae), Überlingen – Bodensee. I-XXIV + 1-419.
- ŁOMNICKI M. 1913: Wykaz chrząszczów czyli tęgopokrywych (Coleoptera) ziem polskich (Catalogus Coleopterorum Poloniae). Kosmos, **1-3**: 21-164.
- SCHÜLKE M. 2003: Zur Taxonomie und Verbreitung von *Mycetoporus montanus* LUZE, 1901, einer holarktisch verbreiteten Art mit boreomontan disjunktem Verbreitungsgebiet in Europa (Coleoptera, Staphylinidae, Tachyporinae). Ent. Bl., **98** (3): 199-210.
- SMETANA A. 2004: Staphylinidae [partim]. [W:] LÖBL I., SMETANA A. (red.): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. **2**, Apollo Books, Stenstrup: 237-272, 329-495, 504-698.
- SZUJECKI A. (red.) 2001: Próba szacunkowej waloryzacji lasów Puszczy Białowieskiej metodą zooindykacyjną. Wydawnictwo SGGW, Warszawa: 411 ss. +6 map.
- SZUJECKI A. 2008: Chrząszcze – Coleoptera, Kusakowate – Staphylinidae. Wstęp oraz podrodziny: Micropeplinae, Piestinae, Osoriinae, Pseudopsiinae, Phloeochariinae, Olisthaerinae, Proteininae, Omaliinae, Oxytelinae, Oxyporinae. Klucze oznacz. Owad. Pol., Toruń, XIX, **24a**: 1-229.